

Ενα μεσαιωνικό μεσογειακό πανόραμα
από τον **Τάσο Αθανασιάδην**.

Γράφει η **MARIA ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΔΟΥ-ΠΟΘΟΥ**

Το καθ' ημάς Βυζάντιο

Σ ε αντίθεση με τα μεγάλα μυθιστορήματα-ποταμούς που έδωσε ο Τάσος Αθανασιάδης, τοιχογραφίες της ελληνικής αλλά και της μικρασιατικής κοινωνίας του περασμένου αιώνα, το *Μεσαιωνικό Τρίπτυχο* είναι μικρό σε έκταση. Εχει όμως όλα τα χαρακτηριστικά της αφηγηματικής τέχνης του, της ιδιαίτερης μαστοριάς του να συγχωνεύει τη ζωή και την ιστορία μέσα στην προσωπική βίωση των χαρακτήρων, να πλέθει έναν κόδιο συμπαγή και αναγνωρίσιμο. Ο συγγραφέας επιχειρεί μια μυθιστορηματική περιήγηση στον ταραγμένο Μεσαίωνα, μια καταγραφή των αντιφατικών αντιλήψεων και των πνευματικών ρευμάτων στην Ανατολή και στη Δύση εκείνης της περιόδου, των ιστορικών συγκυριών και της ανθρώπινης μοίρας. Το βιβλίο αποτελείται από τρία αφηγήματα που τα συνδέει ο ιστορικός χρόνος με όλη την περιέρεσσα απισόδαιρα της εποχής: το σύμφυρμα των ιδεών και των ηθών, την κατά περίσταση κυριαρχία των παρακμιακών ή αναγεννησιακών σπερμάτων, τη διυποκειμενική διάσταση των γεγονότων που βιώνουν οι πρωταγωνιστές, ενώ η συνείδηση της ματαιότητας των ανθρωπίνων ρίχνει σε όλα αυτά μια βαριά σκιά. Πάνω σ' αυτόν τον θεματικό άξονα αναπτύσσονται τα τρία ασπρονίμια

του ελληνικού κάλλους ο απόγονος του Μιράντολα δεν διστάζει να εκφράσει την απογοήτευσή του αντικρίζοντας αυτή την «πολύχνη με τις κάμποσες εκατοντάδες σπιτόπουλα».

Στο δεύτερο αφήγημα «Η Μουσική και η Θάλασσα» κεντρικό πρόσωπο είναι ο γιος του βαρόνου της Κεφαλλονιάς Τζιάκομο Κρίστο, ερωτευμένος με τη μοναχοκόρη του Βάιλου της Χαλκίδας, την όμορφη Άννα. Ο Μωάμεθ Β' λίγο μετά την άλωση της Πόλης επιχειρεί να κυριεύσει το κάστρο του Νεγκρόποντε και ο νεαρός ευπατρίδης σπεύδει με ένα πολεμικό πλοίο να βοηθήσει στην άμυνά του για να προστατέψει την αγαπημένη του. Εδώ ο συγγραφέας μιλάει τη γλώσσα του αίματος και της αγριότητας, σε αντίθεση με το πρώτο αφήγημα, όπου κυριαρχούν οι συζητήσεις περί τέχνης και φιλοσοφίας. Εντυπωσιάζει ο τρόπος με τον οποίον ο Αθανασιάδης χρησιμοποιεί τη γλώσσα της εποχής, τους ιδιωματισμούς, και ενσωματώνει στο κείμενό του τα άπειρα πραγματολογικά στοιχεία, ο τρόπος που εμπλέκει στον μύθο του υπαρκτά πρόσωπα από τον χώρο της τέχνης, της επιστήμης, της θρησκευτικής ή κοσμικής εξουσίας, όπως ο Ρούντολφ Αγκρικόλα, ο Βοκάκιος, ο Τσόσερ, ο δόγης Φραντσίσκο Φόσκουρι και πλήθης άλλοι.

Τάσος
Αθανασιάδης
**Μεσαιωνικό
Τρίπτυχο**

Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον
της Εστίας, 2000, σελ.
164, τιμή 3.020 δρχ.

με βαριό οιχο τη σκιάγραφηση του αντρούχου μεσαιωνικού πνεύματος το οποίο θάλλει με όλη τη φρότηση ενός αμαρτωλού παρελθόντος.

Με τη γνωστή διεισδυτική ματιά του ο συγγραφέας ανατέμνει την καθημερινή ζωή στη Βενετία, στη Φλωρεντία, στην Αθήνα, στην Κωνσταντινούπολη – λίγο πριν και μετά την Αλώση, στην Ιερουσαλήμ, στη Μυτιλήνη και στη Χαλκίδα, πόλεις όπου διάγουν οι περιπλανώμενοι ήρωες των αφηγημάτων του, φορείς των πιο διαφορετικών ιδεών και αντιλήψεων.

Γραμμένα σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση και τα τρία αφηγήματα παρακολουθούν αυτήν ακριβώς την αντιφατικότητα η οποία εκφράζεται με τη θρησκοληψία, την ειδωλολατρία και τη φιλοσοφική αναζήτηση.

Tο πρώτο αφήγημα «Από το οδοιπορικό ενός ανευλαβή» δίνει πιο υποβλητικά το θολό τοπίο της εποχής που συνέθετον η σιωνία του κλήρου, η εμπορία των ιερών λειψάνων, οι δολοπλοκίες της παπικής αυλής και η υποκρισία της πουριτανικής κοινωνίας. Ενας φλωρεντινός νέος, απόγονος του ουμανιστή Πίκο ντε λα Μιράντολα, με υψηλή μόρφωση και ανήσυχο πνεύμα, ταξιδεύει στις πόλεις που σημάδεψαν τη ζωή του – Αθήνα, Κωνσταντινούπολη και Ιερουσαλήμ – για να γνωρίσει από κοντά όσα διάβασε στα βιβλία. Με ζωντανές περιγραφές και διορατική ματιά ο συγγριψέας μάς δίνει το μακρύ αυτό οδοιπορικό στη / ταραγμένη απιόσφαιρα του Μεσαίωνα αρχίζοντας από τις οκληρές συνθήκες της ζωής στη γαλέρα – σημείο συνάντησης όλων των κοινωνικών τάξεων και των ανθρώπινων χαρακτήρων. Άλλοτε είναι προσφύλες στοιχείο της πεζογραφίας του Τάσου Αθανασιάδη η ανατομία της ζωής με τη βοήθεια πολλών χαρακτήρων. Εντυπωσιακή είναι η περιγραφή της ζωής στην Αθήνα του Μεσαίωνα από έναν «ανευλαβή» περιηγητή της Δύσης. Θαυμαστής της φιλοσοφίας και

Tο τρίτο αφήγημα «Εγκώμιο στην ανυμία ενός νέου», αναφέρεται στα τελευταία χρόνια των Κατελούζων στη Μυτιλήνη. Το κεντρικό πρόσωπο εδώ είναι ένα νέο παιδί που είδε τον μυτιληνιό πατέρα του να θάβεται στα ερείπια του κάστρου, όταν αυτό βοηθάρδιστηκε από το αισκέρι του σουλτάνου. Η Μυτιλήνη πέφτει αιμάσσουσα στα χέρια των Τούρκων και ο νεαρός πρωταγωνιστής του αφηγήματος μπαρκάρει με άλλους αιχμαλώτους για την Κωνσταντινούπολη. Σε αντίθεση με το πρώτο αφήγημα, όπου η Πόλη ζούσε τις τελευταίες αναλαμπές της δόξας της, τώρα στενάζει παραδομένη στον βάρβαρο κατακτητή. Ο συγγραφέας μέσα από την περιπέτεια του ήρωα του σκιάγραφεί μια ζωή εξαθλίωσης με εικόνες επώδυνα εναργείς.

Και στα τρία αφηγήματα υπάρχει μια αυστηρή ισορροπία ανάμεσα στην ιστορία, στον μύθο και στο ανθρώπινο στοιχείο. Ο Τάσος Αθανασιάδης είναι ο κατ' εξοχήν ουμανιστής συγγραφέας και το τελευταίο αυτό αφηγηματικό έργο του φέρει τη σφραγίδα της ανθρωπιστικής πεζογραφικής τέχνης του. Υπάρχει επίσης διάχυτο το στοιχείο του τυχαίου και του συγκυριακού που συχνά καθορίζει την ανθρώπινη μοίρα. Είναι χαρακτηριστική μια σημείωση, στο τέλος του τρίτου αφηγήματος, όταν ο νεαρός Μυτιληνιός, ελεύθερος παία και απαλλαγμένος από τα δεινά του, πηγαίνει στη Βενετία να σπουδάσει την Ιατρική. «Μπορεί να είχε σκοτωθεί στην πολιορκία της Μυτιλήνης» να είχε πεθάνει μέσα στη γαλέρα που τον πήγαινε στην Κωνσταντινούπολη· να πετάξουν το πώμα του στη θάλασσα με κομμένο το αριστερό αυτό· ακόμη να βυθιζόταν το καράβι καθώς ταξίδευε στην Ιταλία. Μοίρα του ήταν να πεθάνει άκλαυτος και να τον θάψουν – μέσα στον πανικό από τα πολλά θύματα που συνείχε τον κόσμο – σ' έναν ομαδικό τάφο χρισμένο με ασβέστη. Εφυγε ανώνυμος από τη Γη, σα να 'χε γραφτεί το όνομά του πάνω στο νερό ή στο εκτόπισμα του αγέρα απ' το φτερούγισμα κάποιου πουλιού».

Η κυρία Μαρία Λαμπαδαρίδην-Πόθου είναι συγγραφέας.